

Beleid begaafde leerlingen

Twister 2025

*It's okay to not know.
It's not okay to not try.*

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
H1 Ons onderwijs aan meerbegaafde leerlingen	4
1.1 Visie	4
1.2 Doel	4
1.3 Uitgangspunten	4
1.4 Signaleringsproces meerbegaafdheid	5
1.5 Compacten en Verrijken	7
1.6 Compacten en Verrijken op Obs Twister	10
1.7 Executieve functies en denksleutels	10
1.8 Verrijking in de onderbouw (gr. 1/2, 3 en 4)	12
1.9 Verrijkingsopdracht groep 5 t/m 8	12
1.10 Plusklas	12
1.11 Versnellen (een groep overslaan)	13

Inleiding

Voor u ligt het beleidsdocument hoog- en meerbegaafde leerlingen. In dit beleidsplan spreken wij over begaafde leerlingen. In dit document leest u hoe wij het onderwijs inrichten voor hoog- en meerbegaafde leerlingen op Obs Twister.

In het Koersplan 2023-2027 is passend onderwijs voor hoog- en meerbegaafde leerlingen opgenomen bij het richtinggevende thema 'Onderwijs voor de AURO leerlingen van nu, de wereldburgers van morgen. Het motto is 'Leren voor het leven.' Dit geldt dus ook voor hoog- en meerbegaafde leerlingen op de scholen van Stichting AURO. Wat is de zone van de naaste ontwikkeling? Welke ondersteuningsbehoeften heeft de leerling? Welke executieve functies zijn er en hoe werken wij daar aan? Er is aandacht voor persoonsvorming, de sociaal - emotionele ontwikkeling en de cognitieve ontwikkeling.

***It's okay to not know.
It's not okay to not try.***

H1 Ons onderwijs aan meerbegaafde leerlingen

1.1 Visie

Onze visie van specifiek onderwijs aan meerbegaafde leerlingen is deze leerlingen de vaardigheden te laten ontwikkelen die ze helpen om een leven lang te leren, met een ontwikkelde growth mindset; het geloof dat je jezelf kunt ontwikkelen door inspanning, leren en doorzettingsvermogen. Wij willen leerlingen opleiden tot kritische en wendbare denkers, die kunnen samenwerken en nieuwsgierig zijn, waarbij ze tot leren komen en hun executieve functies kunnen ontwikkelen. Deze executieve functies worden in paragraaf 1.7 uitgelegd.

1.2 Doel

Obs Twister heeft als doel: Differentiatie in de klas, in de vorm van compacten en verrijken van de onderwijsleerstof, verrijkingsopdrachten en een groepsoverstijgend aanbod door middel van een plusklas en verrijkingsopdrachten. Hierbij rekening houdend met de leer- en persoonlijkheidseigenschappen behorend bij begaafdheid en de stimulering van de ontwikkeling van de executieve functies. Het begaafde kind is in staat om grote leerstappen te maken en heeft weinig behoefte aan herhaling. Wij streven naar het stellen en behalen van doelen die aan het eind van een didactisch en sociaal emotioneel proces beheerst moeten worden en een passend onderwijscurriculum.

1.3 Uitgangspunten

Obs Twister is verantwoordelijk voor een goede begeleiding van begaafde leerlingen. Hierbij wordt uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- Wij streven naar een vroege signalering en gebruiken hiervoor structurele screeningmomenten in groep 1, 3 en 5. Deze screeningmomenten zijn opgenomen in de jaarplanning van Obs Twister. Hier gebruiken wij de DHH voor; Digitaal handelingsprotocol (hoog)begaafdheid. De DHH is een compleet systeem voor de identificatie en begeleiding van begaafde leerlingen uit groep 1 tot en met 8 van het basisonderwijs.
- Een begaafde leerling mag niet geremd worden in zijn/haar ontwikkeling en zal ten alle tijden worden gestimuleerd om te kunnen leren en ontwikkelen op zijn/haar niveau.
- Wij streven naar het geven van onderwijs op maat, waarbij we differentiëren voor onze begaafde leerlingen, in de vorm van compacten en verrijken van de onderwijsleerstof, met gericht gestelde leerdoelen.
- Obs Twister biedt de mogelijkheid tot leren met- en van cognitief of interesse gelijken; leerlingen die op dezelfde manier tot leren komen. Dit kan binnen de eigen groep, groepsoverstijgend, d.m.v. verrijkingsopdrachten en in de plusklas op school.
- Er is ruimte en tijd voor het geven van feedback, die wordt gegeven naar aanleiding van de uitgevoerde opdrachten. Deze feedback is gericht op het proces en niet zozeer op het eindproduct. Tijdens het leerproces wordt er aandacht besteed aan de ontwikkeling van de executieve functies en wordt er rekening gehouden met de specifieke leer- en persoonlijkheidseigenschappen van begaafde leerlingen.
- De nadruk bij verrijken ligt op zelfstandig leren, zelfstandig samenwerkend leren en het zelf verantwoordelijk leren. Dit gaat in overleg met de leerling, waardoor de autonomie; zelf bepalen hoe je handelt, tijdens het werken van de begaafde leerling wordt vergroot en het kind eigenaar is van zijn/haar eigen ontwikkeling.
- Ouders worden betrokken en geïnformeerd over het leerproces.

1.4 Signaleringsproces meerbegaafdheid

De cyclische begeleiding aan begaafde leerlingen, het signaleringsproces, bestaat uit vier stappen die onder begeleiding van de intern begeleider en/of de begaafdheidsspecialist worden doorlopen.

De vier stappen van dit proces zijn:

1. Waarnemen: Het observeren (dit doet de groepsleerkracht) en signaleren met behulp van de DHH.
2. Begrijpen: Het analyseren en interpreteren.
3. Plannen maken, noteren in parnassys (leerlingvolgsysteem)
4. Realiseren en evalueren.

Het is van belang dat er zo vroeg mogelijk wordt ingespeeld op mogelijke begaafdheid, zodat zo snel mogelijk kan worden voldaan aan de eer- en ontwikkelingsbehoefte van de begaafde leerling. Voor het signaleren van begaafdheid zijn daarom meerdere momenten belangrijk:

- Tijdens de rondleiding wordt er geïnformeerd of begaafdheid in de familie voorkomt.
- De aanloop naar de eerste schooldag óf na zes weken dat uw kind gestart is bij ons op school in groep 1/2.
- Op een later moment, als het kind al wat langer op school zit en waarbij er een vermoeden van begaafdheid is of als er signalen zijn waarbij we verder gaan kijken.

Tijdens het cyclische signaleringsproces wordt er ingezet op het compacten en verrijken van de lesstof. De onderstaande vier stappen van dit proces en de gerichte uitvoering ervan in de vorm van compacten en verrijken, geven een nadere, uitgebreide toelichting. Gevolgd door benoeming van het praktische gebruik ervan in de klas, het groepsdoorbrekend werken en inzetten van een (bovenschoolse) plusklas en verrijkingsopdracht. Maar ook het werken met verrijkingsopdrachten bij de kleuters.

Stap 1: Waarnemen: Het observeren en signaleren

Het proces van de begeleiding van begaafde leerlingen start bij waarnemen: Het observeren en (h)erkennen van de signalen van begaafdheid door de leerkracht.

Obs Twister heeft gekozen voor het signaleringssysteem DHH.

Dat heeft een uitgebreide signalering en diagnosticering. De DHH is een compleet systeem voor de identificatie en begeleiding van begaafde leerlingen uit groep 1 tot en met 8 van het basisonderwijs.

Tevens kan er aanvullend gebruik worden gemaakt van:

- Afvinklijst leer- en persoonlijkheidseigenschappen
- Leerlingvolgsysteem
- Observatie IB en interne en/of bovenschools begaafdheidsspecialist.
- Kleuter protocol (bijv. opgenomen in de kwaliteitskaart van de school)

De signalering bij binnenkomst in groep 1-2:

Om aan het begin van de basisschool te bepalen of er bij een kind sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong, is het van groot belang om hier bij de wenperiode aandacht aan te besteden. Een begaafde kleuter heeft zich namelijk binnen zes schoolgaande weken aangepast aan het niveau van de bestaande groep, waardoor begaafdheidskenmerken minder zichtbaar kunnen zijn.

De signalering vanaf groep 3 t/m groep 8:

Het tweede signaleringsmoment is als het kind al langer op school zit. Kinderen waar een vermoeden van begaafdheid is, worden dan gescreend. De signaleringsprocedure wordt in de toetskalender van de school opgenomen. De screening vindt plaats in de groepen 1, 3 en 5. Bij de kinderen in groep 1 gebeurt dit na de eerste wenperiode. Bij deze jonge kinderen zorgen we voor uitdagender lesmateriaal en wordt de

uitgebreide DHH alleen afgenomen als het gedrag of het welbevinden van het kind dit vraagt. Bij de kinderen van groep 3 en 5 vindt de screening plaats na de middentoets van Cito. Deze vindt rond februari plaats.

Stap 2: Begrijpen: Het analyseren en interpreteren

In deze fase staat het analyseren en interpreteren van (aanvullende) gegevens centraal; een stap van 'stilstaan bij'. Er wordt vanuit de instrumenten DHH gebruikgemaakt van gegevens via zoveel mogelijk bronnen. Er vinden gesprekken plaats met de verschillende betrokkenen, zoals ouders, (vorige) leerkrachten en de leerling zelf.

Verdere eventueel te gebruiken bronnen zijn het leerlingvolgsysteem, schoolarts, medeleerlingen, overdrachtsdocumenten en psychologisch onderzoek. Objectieve gegevens zijn de prestaties in de klas, resultaten bij toetsen, DLE-scores en vaardigheidsscores.

Belangrijk is om te beseffen dat de leerling zich al kan hebben aangepast en dus aan het onderpresteren is. Onderpresteren wil zeggen dat de prestaties (veel) lager liggen dan op grond van de capaciteiten van de leerling verwacht wordt. Diverse factoren, zoals faalangst, perfectionisme, of een (tijdelijke) vervelende thuis- of schoolsituatie, kunnen van negatieve invloed zijn, waardoor prestaties lager zijn dan op grond van het aanwezige potentieel verwacht mag worden. Bij de interpretatie van behaalde resultaten worden deze aspecten altijd meegenomen. Een intelligentieonderzoek kan in geval van twijfel aanvullende informatie bieden.

Tijdens dit analyseren en interpreteren van alle gegevens wordt er, in samenspraak met ouders, de leerkracht, intern begeleider en/of begaafdheidsspecialist, besloten of er kan worden overgegaan naar stap 3 of dat er extra onderzoek nodig is. Soms is er sprake van een meer complexe problematiek.

Stap 3: Plannen

De basis voor optimale ontwikkeling is het bieden van uitdagende leeractiviteiten die aansluiten bij de in beeld gebrachte interesses, talenten, kwaliteiten en leerdoelen van de leerling. In deze fase ga je gezamenlijk (cruciale) doelen stellen en wordt een plan voor zes tot acht weken ontwikkeld. Deze doelen noteren we in ons leerlingvolgsysteem; Parnassys. Hierin worden interventies opgenomen gericht op één of meerdere onderstaande punten:

- Compacten
- Verrijkingsaanbod
- Leer- en persoonlijkheidseigenschappen
- Werk- en leerstrategieën
- Sociaal functioneren
- Zelfbeeld
- Perfectionisme
- Faalangst
- Onderpresteren
- Vervroegde doorstroming

Stap 4: Realiseren en evalueren

In deze fase wordt het plan uitgevoerd, gevolgd door evalueren en eventuele bijstelling ervan. De evaluatie vindt plaats aan de hand van een gesprek met als uitgangspunt de ingezette interventies vanuit stap 3. Het is nodig om regelmatig te evalueren met alle betrokkenen (ouders, leerkracht, IB en/of specialist begaafdheid en de leerling) om te bepalen wat werkt, om de ontwikkeling vast te stellen en eventuele aanpassingen te kunnen bewerkstelligen. Na de gestelde zes tot acht weken vindt deze evaluatie plaats en wordt het plan eventueel aangepast en/of gecontinueerd.

1.5 Compacten en Verrijken

Om stap 3 en stap 4 van het signaleringsproces concreter te maken, wordt hieronder verder ingegaan op wat compacten en verrijken precies inhoudt en betekent.

Vanwege het kunnen maken van grote denk- en leerstappen, hebben begaafde leerlingen behoefte aan het compacten van de reguliere leerstof. Compacten is het weglaten van bepaalde stukken in de reguliere leerstof. Door het compacten van lesstof kunnen begaafde leerlingen met grotere leerstappen door de leerstof. Overbodige herhalings- en oefenstof wordt geschrapt, er wordt rekening gehouden met hun leereigenschappen en de lesstof blijft voor hen bij de kern. Door het compacten blijft er tijd over voor verrijking. De kerndoelen blijven wél de leidraad. Net als bij alle andere leerlingen moet de leerstof voor begaafde leerlingen een doorgaande ontwikkelingslijn vormen.

Het compacten van de leerstof alléén is niet voldoende, hiermee is er nog te weinig aandacht voor de denkvaardigheden van begaafde leerlingen. De huidige schoolmethodes bevatten wel extra opgaven, verrijkingsopdrachten, maar die doen onvoldoende een beroep op het creatieve denken van begaafde leerlingen. Het is dus belangrijk dat begaafde leerlingen ook verrijkingsopdrachten krijgen aangeboden die wel een beroep doen op deze denkvaardigheden; het creatieve denken.

Hiermee wordt meteen een andere noodzakelijke reden voor compacten benoemd, het zorgt voor de eerder genoemde onderwijstijd die over is, zodat de begaafde leerling kan werken aan de juiste verrijkingsopdrachten. Compacten en verrijken zijn voor de begaafde leerling hiermee dus altijd aan elkaar verbonden. Het compacten en verrijken in combinatie met elkaar is niet vrijblijvend voor zowel de leerling als de leerkracht, maar een aanpassing en vervanging van het reguliere leerstofaanbod.

Compacten

Om een keuze te kunnen maken hoe het compacten wordt ingericht, is het belangrijk om te weten dat er twee soorten vormen van compacten zijn. We maken hierbij onderscheid tussen eerstelijns en tweedelijns compacten.

Eerstelijns compacten gebeurt in de klas en wordt door de leerkracht toegepast. Als blijkt dat een leerling bepaalde onderdelen al goed beheerst, mag hij of zij die overslaan. Routeboekjes helpen hierbij om overzicht te geven. Deze vorm is onderdeel van de dagelijkse lespraktijk. Dit gebeurt in de groepen 3 t/m 8 (schoolbreed), vanuit de methode. Belangrijk is dat er regelmatig gecontroleerd wordt dat de juiste leerstrategieën gebruikt worden.

Tweedelijns compacten is bedoeld voor leerlingen die langere tijd laten zien dat ze ver voorlopen. Zij krijgen een aangepast aanbod, bijvoorbeeld met moeilijkere opdrachten of stof van een hoger niveau. Er wordt meer van het reguliere lesstof geschrapt ten opzichte van eerstelijns compacten. Hierbij worden routeboekjes ingezet om overzicht te geven. Dit gebeurt in overleg met de intern begeleider en/of een begaafdheidsspecialist. Belangrijk is dat er regelmatig gecontroleerd wordt dat de juiste leerstrategieën gebruikt worden. Het tweedelijns compacten wordt individueel ingezet, waar de eerstelijns tekortschiet. Leerlingen worden zo op hun eigen niveau aangesproken qua instructie en verwerking van de leerstof. Hierdoor ontstaan er steeds grotere niveauverschillen en is de differentiatie gericht op de leerbehoeften van de individuele leerling. Door het tweedelijns compacten blijft er meer tijd over voor moeilijkere opdrachten (verrijking).

Tijdens stap 3 van het signaleringsproces, het samenstellen van het plan, wordt een keuze gemaakt voor de vorm en manier van compacten van de lesstof.

Uitgangspunten voor compacten

‘De volgende onderdelen uit de methode moeten behouden blijven in de methode voor alle leerlingen:

- **Belangrijke stappen in het leerproces:** Dit betreft **nieuwe stappen (strategieën)** in het leerproces en deze worden meestal aangeboden tijdens leerkrachtgebonden activiteiten. Deze stappen zijn belangrijk om te behouden om ervoor te zorgen dat er geen hiaten ontstaan in het leerproces.
- **Overgang naar formele notaties:** In verband met vervolgvacatures is het belangrijk dat leerlingen kennismaken met de notatievormen die in de methode worden gebruikt. Methoden geven vaak in leerstofoverzichten aan wanneer er nieuwe notaties aan de orde komen.
- **Reflectieve activiteiten:** Reflecteren komt vooral aan de orde bij leerkrachtgebonden activiteiten. Het betreft het verwoorden van eigen oplossingsmethoden en het terugblikken op het eigen leerproces. Dat begaafde leerlingen hieraan meedoen, is vooral ook van belang omdat de andere leerlingen dan kunnen leren van de inzichten en oplossingsstrategieën van deze goede rekenaars.
- **Aanbieden van belangrijke strategieën en werkwijzen:** Aangezien het bekend is van begaafde leerlingen dat zij soms omslachtige en onhandige strategieën gebruiken, is het belangrijk dat zij hieraan meedoen.
- **Constructieve en ontdekactiviteiten:** Veel begaafde leerlingen hebben dingen al voor een groot deel vooraf uitgedacht in hun hoofd, maar vaak zonder uitwisseling met anderen.
- **Verrijkingstof die wezenlijk moeilijker is:** Alle methoden bieden verrijkingstof voor kinderen die eerder klaar zijn of meer aankunnen. Het is echter vaak zo dat deze verrijkingstof meer van hetzelfde biedt en niet wezenlijk moeilijker is.
- **Activiteiten op tempo:** Ook begaafde leerlingen moeten bepaalde kennis automatiseren.
- **Introductie van een nieuw thema:** Vaak hebben lesblokken een bepaald thema. Dit thema wordt geïntroduceerd via een gesprek met kinderen over hun ervaringen met en kennis van het thema. Omdat het hier gaat om een sociale activiteit, is het belangrijk dat alle leerlingen hieraan meedoen.¹

Tijdens het opstellen van een plan in stap 3, moeten bovenstaande punten worden meegenomen.

Het begeleiden van begaafde leerlingen vraagt om specifieke expertise. Daarom biedt OBS Twister leerkrachten gerichte scholing, coaching en intervisie. De begaafdheidsspecialist binnen de school ondersteunt het team met advies, begeleiding en praktische handvatten. Zo zorgen we samen voor passend en kwalitatief goed onderwijs voor begaafde leerlingen. De leerkracht is verantwoordelijk voor het compacten en verrijken van de leerstof, het geven van instructie en feedback hierop.

Verrijken

‘Verrijkingsonderwijs vult de tijd die ontstaan is door compacten met zinvolle onderwijsactiviteiten die aansluiten op de brede ontwikkeling van de leerling en die aanzetten tot het leren leren, leren denken en leren (voor het) leven.’² ‘Verrijkingsonderwijs heeft als doel de vaardigheid van het leren te koppelen aan kennisontwikkeling. Neveneffect is dat hierdoor het zelfbeeld van de begaafde leerling positief beïnvloed wordt. Er is bovendien aangetoond dat leerlingen die verrijkingsonderwijs aangeboden krijgen, betere schoolresultaten behalen en zich meer welbevinden op school dan even intelligente kinderen die geen verrijkingstaken aangeboden krijgen.

Verrijkingsonderwijs moet leiden tot:

- Het toenemen van het analytisch en probleemoplossend vermogen.
- Het ontwikkelen van gedegen en waardevolle interesses.

¹ Drent, S. (2009). Compacten. In: E. van Gerven (red.), *Handboek hoogbegaafdheid* (pp. 82-83). Assen: Koninklijke Van Gorcum.

² Termeer, P. (2009). Verrijkingsonderwijs. In: E. van Gerven (red.), *Handboek hoogbegaafdheid* (pp. 91). Assen: Koninklijke Van Gorcum.

- Het stimuleren van originaliteit, initiatief en zelfwerkzaamheid.

‘Een begaafde leerling verlangt, vanwege zijn/haar leer- en persoonlijkheidseigenschappen, naar opdrachten van een wezenlijk hoger niveau qua complexiteit en denkniveau, dan in de reguliere lesstof wordt aangeboden. De verrijkingsoopdrachten uit de methodes beantwoorden deze vraag van de leerling meestal niet en bieden onvoldoende uitdaging. Deze leerling heeft een echt antwoord op zijn/haar vraag nodig en die ligt in een verdiepings- of verbredingsprogramma, dat onderwerpen op een hoger denkniveau aanbiedt met opdrachten of verwerking met een grotere complexiteit. Vaak zullen dit opdrachten zijn, waar meerdere oplossingen mogelijk zijn, en opdrachten waarbij het leren, dus het proces, centraal staat en de nadruk minder ligt op het eindresultaat.’³

Een goede verrijkingstaak die daarin tegemoet komt, voldoet daardoor aan de volgende punten:

- Leren staat centraal.
 - De nadruk ligt op het proces, minder op het eindresultaat.
 - Aandacht voor de denkvaardigheden (kritisch en creatief, onderzoekende houding).
 - Er wordt een beroep gedaan op de executieve functies en zelfstandigheid.
 - Doet een beroep op het reflecterend vermogen van de leerling.
 - Zone van de naaste ontwikkeling wordt aangereikt, er wordt geleerd.
- De zone van naaste ontwikkeling is wat een kind nog niet zelf kan, maar wel met hulp. Door hierbij aan te sluiten, stimuleren we gericht de ontwikkeling naar meer zelfstandigheid.

zone van naaste ontwikkeling

Verdiepen en verbreden

‘Verrijken kan onderscheiden worden in verdiepen, aansluitend op de basisstof en het reguliere lesstofaanbod, en verbreden, het uitbreiden van het reguliere lesstofaanbod. Verrijkingsstof daagt begaafde leerlingen uit. Niet door ze extra leerstof te geven, maar door ze op een andere manier te laten nadenken

Verdiepen is het dieper op een vak ingaan. De verdiepingsstof is van een hoger niveau dan de basisstof. De te verwerken kennis en vaardigheden worden verder uitgediept en sluiten aan bij de informatiebehoefte van de leerling. Verdieping is veelal gericht op een niveau van **zelfstandig leren**. Dat wil zeggen dat doel en middel door de leerkracht bepaald worden, maar dat de taken veel ruimte bieden om via meerdere oplossingen tot een goede benadering te komen. Verdiepende taken zijn in eerste instantie dus van meer gesloten en gestructureerd van aard.

Verbreden is het aanbieden van leerstof waarvan de leerdoelen buiten het reguliere lesstofaanbod vallen. Verbreding kan zowel taken treffen die aansturen op het **zelfstandig leren** als taken die **meer aansturen op zelfstandig samenwerkend leren en het zelfverantwoordelijk leren**. Het grote voordeel van verbreden is dat het over het algemeen meer aansluit bij de eigen belangstelling van de leerling. Verbredende taken zijn relatief open en sluiten nadrukkelijk aan bij de leereigenschappen van begaafde leerlingen.

³ Verouden, J., (2016) Peergroeponderwijs. In: Gerven, E. van (red.), (in druk) *De Gids, over begaafdheid in het basisonderwijs*. (pp 180). Nieuwolda: Leuker.nu.

‘Voor het werken met verrijkingsmateriaal is het zelfstandig kunnen werken een voorwaarde. Zelfstandig werken vereist dat binnen het klassenmanagement rekening gehouden wordt met de mate van zelfstandigheid die van een leerling gevraagd wordt. Vooraf moet voor de leerling duidelijk zijn wat zijn taak is en welke eisen er aan verwerking ervan gesteld worden. De leerling moet zelf toegang krijgen tot zijn (verrijkt)aken en het werk leren inplannen. Daarbij moet de leerkracht rekening houden met kindkenmerken die van invloed zijn en bedenken of de leerling wel in staat is om een bepaalde taak zelfstandig te verrichten. Aandacht voor en begeleiding bij de ontwikkeling van de executieve functies is hierbij een vereiste. In paragraaf 1.7 wordt uitgelegd wat we hiermee bedoelen en hoe wij er binnen onze school aan werken.

1.6 Compacten en Verrijken op Obs Twister

Diverse Vakgebieden

Voor de vakken taal, rekenen en spelling compacten wij door het gebruik van **routeboekjes**. Deze boekjes geven leerlingen inzicht in hun leerroute en maken zichtbaar welke doelen al beheerst zijn en welke opdrachten zij kunnen overslaan.

De vrijgekomen tijd biedt ruimte om gericht te werken aan verrijkingsopdrachten, met bijvoorbeeld de methodes: “Rekentijgers”, “*Kien*”, en “*Denken over taal*”. Deze methodes zorgen voor uitdaging en verdieping.

Bij taal worden er ook **verrijkingsopdrachten** aangeboden die aansluiten bij de thema's van de taal- en spellingmethode. Hierbij worden onder andere **denksleutels** ingezet, waarmee leerlingen op een creatieve en verdiepende manier met taal bezig zijn. Deze opdrachten stimuleren het denken op een hoger niveau en dragen bij aan een rijk taalaanbod.

Wij hebben ook de mogelijkheid om gebruik te maken van de verrijkingsopdrachten van de methode Blink.

Om aan te sluiten bij de behoefte van de kinderen hebben wij de mogelijkheid tot het inzetten van verschillende verrijkingsmethodes.

1.7 Executieve functies en denksleutels

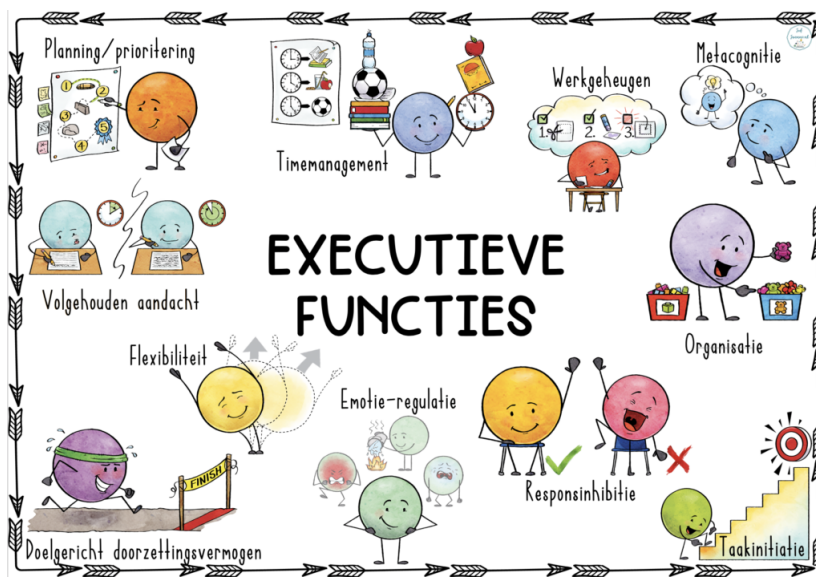
Executieve functies

De term Executieve Functies (EFs) verwijst naar de denkfuncties die je nodig hebt om succesvol te kunnen functioneren in het dagelijks leven, met alle uitdagingen of veranderingen die dit dagelijks leven met zich meebrengt. Executieve functies zijn cognitieve processen in de hersenen die verantwoordelijk zijn voor het beheersen van doelgericht gedrag. Ze omvatten onder andere het vermogen om te plannen, organiseren, impulsbeheersing, flexibiliteit, werkgeheugen en aandacht. Deze functies spelen een cruciale rol bij het uitvoeren van taken, het nemen van beslissingen en het reguleren van emoties.

Wat zijn de 11 executieve functies?

1. **Responsinhibitie:** Het vermogen om impulsen te onderdrukken en te weerstaan, evenals de neiging om afleiding te vermijden.
2. **Werkgeheugen:** Het vermogen om informatie tijdelijk vast te houden en te manipuleren voor cognitieve taken.
3. **Taakinitiatie:** Het vermogen om gericht te blijven op een taak, ondanks afleiding.
4. **Emotieregulatie:** Het vermogen om emoties te herkennen, begrijpen en beheersen.
5. **Volgehouden aandacht:** Het vermogen om aandacht te behouden gedurende langere perioden, vooral bij repetitieve taken.
6. **Timemanagement:** Het vermogen om in te schatten hoeveel tijd je hebt, hoe je de tijd kan indelen en hoe je je aan tijdslimieten en deadlines kunt houden.

7. **Planning/prioritering:** Het vermogen om een plan te maken, stappen te organiseren en de uitvoering van de taak te plannen.
8. **Flexibiliteit:** Het vermogen om van denkrichting te veranderen en zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden.
9. **Metacognitie:** Het vermogen om het eigen denken te monitoren en te reguleren.
10. **Doelgericht doorzettingsvermogen:** Het vermogen om doelen te stellen en vast te houden aan die doelen, zelfs in het licht van tegenslag.
11. **Organisatie:** Het ordenen van spullen volgens een bepaald systeem.

Executieve functies kunnen worden getraind en verbeterd, vooral bij kinderen en jongeren. Er zijn verschillende benaderingen en activiteiten die gericht zijn op het ontwikkelen van specifieke executieve functies. Dit zijn enkele algemene strategieën om de executieve vaardigheden te versterken:

1. **Cognitieve training:** Specifieke computerprogramma's en apps zijn ontworpen om executieve functies te trainen. Deze programma's richten zich op taken zoals werkgeheugentraining, aandachtscontrole en probleemoplossend vermogen.
2. **Spelletjes en activiteiten:** Bordspellen, kaartspellen, puzzels en strategische spellen kunnen de executieve functies stimuleren. Deze activiteiten vereisen planning, organisatie, aandacht en flexibel denken.
3. **Fysieke activiteit:** Regelmatige lichaamsbeweging heeft positieve effecten op cognitieve functies, waaronder executieve functies. Activiteiten zoals sporten, energizers, dansen of gewoon buiten spelen dragen bij aan de ontwikkeling van deze vaardigheden.
4. **Zelfregulatiestrategieën:** Het aanleren van zelfregulatie strategieën, zoals ademhalingsoefeningen en mindfulness, kan bijdragen aan emotieregulatie en het vermogen om aandacht te behouden.
5. **Onderwijsaanpassingen:** In het onderwijs kunnen aangepaste benaderingen worden gebruikt, zoals het gebruik van visuele hulpmiddelen, gestructureerde omgevingen en het aanleren van studievaardigheden.
6. **Routines en planning:** Het implementeren van dagelijkse routines en planningsactiviteiten helpt bij het ontwikkelen van organisatorische vaardigheden en doelgerichte planning. In de onderbouw wordt het dagprogramma visueel ondersteund.
7. **Zelfreflectie:** Moedig zelfreflectie aan, waarbij kinderen en volwassenen nadenken over hun eigen gedrag en leren van hun ervaringen. Dit bevordert metacognitieve vaardigheden en zelfregulatie.

Denksleutels

Denksleutels zijn hulpmiddelen die kinderen helpen om gestructureerd na te denken en creatief om te gaan met vragen of problemen. Ze zijn als het ware 'sleutels' die kinderen helpen om nieuwe manieren van denken te ontdekken en zelf oplossingen te vinden. Denksleutels worden vaak gebruikt in de klas om leerlingen te helpen bij het ontwikkelen van vaardigheden zoals kritisch denken, problemen oplossen en het ontdekken van nieuwe ideeën.

Voorbeelden van een aantal denksleutels:

Er zijn verschillende denksleutels die elk een specifieke denkwijze stimuleren, zoals het onderzoeken van mogelijkheden, het kijken naar problemen vanuit verschillende invalshoeken, of het bedenken van meerdere oplossingen voor één vraag. Het doel van de denksleutels is om leerlingen uit te dagen en hen aan te moedigen om actief en zelfstandig na te denken, zodat ze beter voorbereid zijn op verschillende situaties in en buiten de klas. Deze worden gebruikt in groep 1 t/m 8.

1.8 Verrijking in de onderbouw (gr. 1/2, 3 en 4)

Vanaf groep 1, wanneer kinderen oppoppen in de quickscan, nemen we ze in een kleine kring apart om spelenderwijs uitdagende spellen uit te leggen en hierbij aan te sluiten op de executieve functies. Deze spellen sluiten ook aan bij de cognitieve ontwikkelingen van de kinderen. De kinderen worden begeleid door de leerkracht en die bevestigt de kinderen omtrent de executieve functies. Deze spellen zitten in speciale verrijkingskisten. De kinderen van groep 3 en 4 werken tot de kerstvakantie ook uit deze kisten. Daarna wordt er een peergroup gestart waarin de kinderen uitdagende opdrachten aangeboden krijgen. In het schooljaar 2026-2027 wordt er gewerkt met de methodiek Map Slimme Kleuters en groep 3 van [slimmekleuters.nl](https://www.slimmekleuters.nl). De leerkrachten van groep 1 t/m 3 en de begaafdheidsspecialisten worden in het voorjaar van 2026 hierover geschoold.

1.9 Verrijkingsopdracht groep 5 t/m 8

Leerlingen van groep 5 t/m 8 werken aan een verrijkingsopdracht via Classroom. Zij werken dagelijks (5 keer per week) 15 minuten op het leerplein op hetzelfde moment, zodat de leerlingen ook aan elkaar hulp en feedback kunnen vragen/geven. Per verrijkingsmoment loopt er een leerkracht rond. Leerlingen kunnen vragen stellen, de leerkracht geeft feedback, heeft een kritische blik m.b.t. werkhouding en kan hulp aanbieden. De leerlingen werken in groepjes aan de opdrachten. De leerlingen geven aan het einde van een opdracht een presentatie aan de klas, zodat de klas, de leerkracht en "begaafde" leerlingen bij elkaar betrokken blijven. De manier van presenteren wisselt per opdracht, zodat zij leren om op verschillende manieren te presenteren.

1.10 Plusklas

In de plusklas verzorgen we onderwijs aan begaafde leerlingen voor wie meer uitdaging naast de reguliere lessen nodig heeft. Begaafde kinderen denken, leren en functioneren op hun eigen manier. Naast uitdagingen op cognitief gebied hebben zij behoefte aan sociale contacten met ontwikkelingsgelijken. In de plusklas kan aan al deze behoeften tegemoet gekomen worden.

In de plusklas wordt er gewerkt in thema's waarbij er gewerkt wordt aan de ontwikkeling van de executieve functies met inzet van de denksleutels.

Tijdens het werken wordt er aandacht besteed aan het zelf verantwoordelijk en zelfstandig leren.

Naast het werken aan opdrachten binnen een thema ligt de nadruk ook op het pedagogische vlak. Belangrijke leerpunten voor begaafde leerlingen zijn: kunnen samenwerken en afstemmen met anderen, plannen en organiseren, zich kunnen inleven in anderen, herkennen en hanteren van eigen gevoelens of omgaan met de eigen begaafdheid en leren omgaan met faalervaringen. Zij leren bijvoorbeeld reflecteren op hun eigen leren.

1.11 Versnellen (een groep overslaan)

Wanneer een leerling mogelijk in aanmerking komt voor versnelling, wordt een zorgvuldig stappenplan doorlopen.

1. **Signalering en eerste lijn**

De leerling valt op binnen de groep door een duidelijke cognitieve voorsprong of een gebrek aan uitdaging. In eerste instantie wordt binnen de klas gecompact en verrijkt, te beginnen bij één vakgebied. Wanneer dit succesvol blijkt, wordt deze aanpak uitgebreid naar meerdere vakken. De leerling neemt daarnaast deel aan de klasoverstijgende plusklas.

2. **Tweede lijn**

Indien deze maatregelen onvoldoende blijken en de leerling onvoldoende leermomenten ervaart of niet goed in zijn of haar vel zit, wordt er op tweede lijns niveau gecompact. Dit houdt in dat op alle vakgebieden verder wordt gekeken naar de onderwijsbehoeften van de leerling. Hierbij wordt de *versnellingswenselijkheidslijst* uit de DHH geraadpleegd en toegevoegd aan het leerlingdossier. De leerling wordt op alle relevante vakgebieden doorgetoetst zonder voorafgaande instructie. De toetsafname wordt beëindigd zodra de leerling geen I-score meer behaalt.

3. **Beoordeling van de resultaten**

Wanneer blijkt dat de leerling op alle vakgebieden een voorsprong heeft van ten minste twaalf maanden, kan versnelling worden overwogen. Indien de voorsprong kleiner is, wordt er niet versneld, maar wordt gezocht naar andere manieren om aan te sluiten bij de cognitieve behoeften van de leerling (bijvoorbeeld door verdere verrijking of verdieping).

4. **Brede afweging**

Naast de cognitieve ontwikkeling wordt ook de sociaal-emotionele ontwikkeling zorgvuldig meegenomen in de besluitvorming. Hierbij wordt gekeken naar factoren zoals het welbevinden, de sociale aansluiting binnen de (nieuwe) groep, het hogere werktempo en het taal- en spellingsniveau van de leerling. De samenstelling van de beoogde groep wordt eveneens in de overweging betrokken.

5. **Richtlijnen voor de kleuterperiode**

Voor kleuters geldt dat de onderbouwperiode in sommige gevallen versneld kan worden doorlopen. De maximale tijd die een leerling in de kleuterklassen doorbrengt, bedraagt 15 leermaanden. Afhankelijk van de geboortemaand en de specifieke voorsprong van het kind kan worden gekozen om 5 tot 15 leermaanden over te slaan. Hierbij geldt dat maximaal de helft van de feitelijke voorsprong in leermaanden wordt overgeslagen.

6. **Vaststelling van cognitieve voorsprong**

De cognitieve voorsprong wordt vastgesteld aan de hand van observaties, leerlingresultaten en het doorlopen van de *DHH versnellingswenselijkheidslijst*. Indien nodig kan aanvullend psychodiagnostisch onderzoek of een IQ-indicatie worden ingezet om een completer beeld te krijgen van het cognitieve profiel van de leerling.

7. **Begeleiding na versnelling**

Wanneer een leerling versneld is, wordt een begeleidingstraject ingezet om een soepele overgang te waarborgen. De leerling wordt indien nodig individueel voorgetoetst om hiaten te voorkomen. De oude en nieuwe groep krijgen uitleg over de overstap. In de eerste weken na de versnelling vinden voortgangsgesprekken plaats tussen leerling en leerkracht en, indien gewenst, met de ouders. Er

kan gekozen worden voor een wenperiode waarin de leerling deels in de oude en deels in de nieuwe groep meedraait.

Pas na deze zorgvuldige afweging en in overleg met ouders, het kind, de leerkracht(en), de begaafdheidsspecialist en de intern begeleider wordt besloten of versnelling in het belang van de leerling is.